



**VESELĪBA UN  
PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA:  
STARPDISCIPLINĀRĀ PIEEJA**



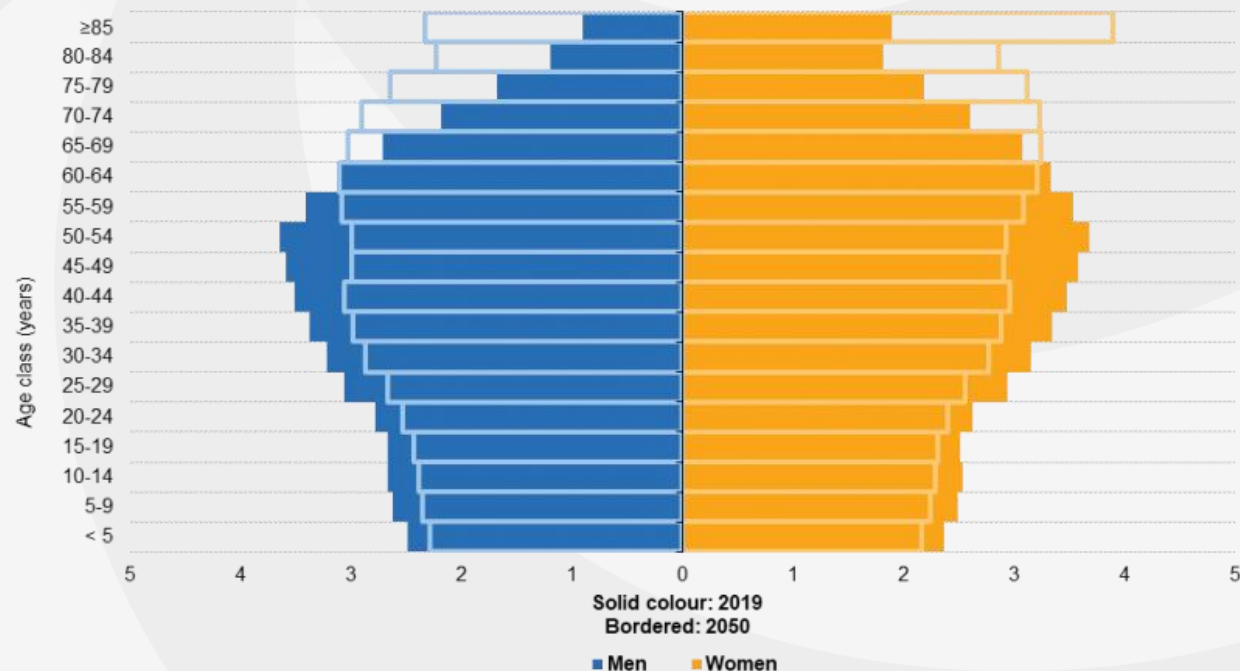
**RĪGAS STRADIŅA  
UNIVERSITĀTE**

# **Ar atmiņas rādītājiem saistītie fiziskie un psiholoģiskie faktori cilvēkiem ar pazeminātiem atmiņas rādītājiem**

PhD Kristīne Šneidere  
Rīgas Stradiņa universitāte

2024. gada 18. – 20. aprīlis

**Population pyramids, EU-27, 2019 and 2050**  
(% share of total population)



2050. Gads – 3,28% EU-28 valstu iedzīvotāju būs saņēmuši demences diagnozi (*Dementia in Europe Yearbook 2019. Estimating the Prevalence of Dementia in Europe.*, 2020)

Note: all data as of 1 January. 2019: estimates and provisional. 2050: population according to the 2019 projections, baseline variant (EUROPOP2019).

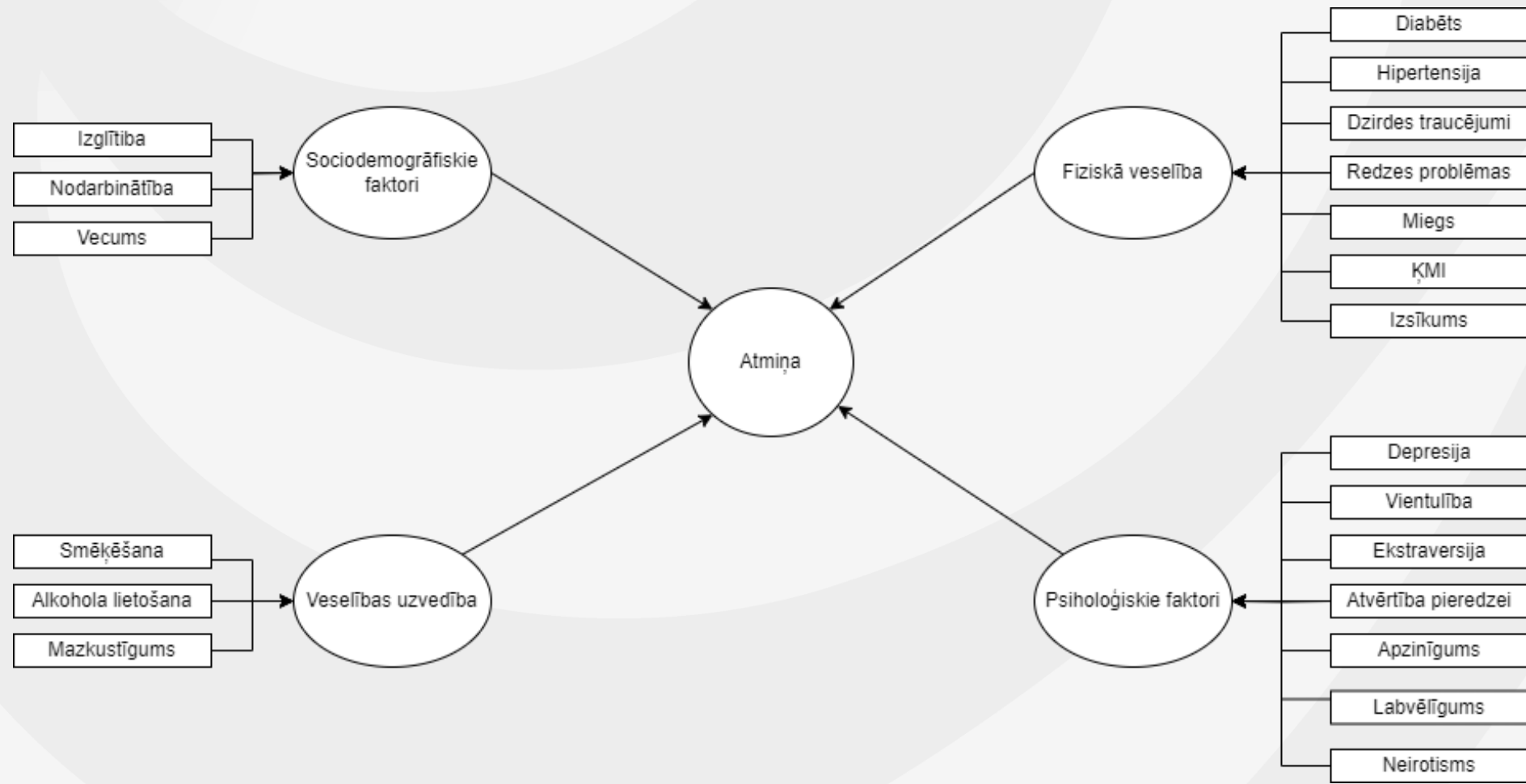
Source: Eurostat (online data codes: demo\_pjangroup and proj\_19np)

## Mērķis un hipotēze

Noskaidrot, kuri literatūrā biežāk identificētie faktori ir saistīti ar atmiņas rādītājiem, cilvēkiem ar iespējamu kognitīvu disfunkciju;

**Hipotēze:** atmiņas rādītāji būs saistīti ar sociāliem, veselības uzvedības, fiziskās veselības un psiholoģiskajiem faktoriem.

# Konceptuālais modelis



## Metode

$N = 347$  ( $M = 67,08$ ,  $SD = 10,38$ ,  
40,1% vīrieši)

**Iekļaušanas kritēriji:** datu  
iegūve latviešu valodā, kavētās  
atmiņas rādītājs  $\leq 4$

**Izslēgšanas kritēriji:** noritoša  
onkoloģiska slimība,  
neirodeģeneratīvas slimības  
diagnoze, insults

- Iegūta atļauja no SHARE Project sekundāro datu saņemšanai un lietošanai pētnieciskos nolūkos;
- Dati tika iegūti 2021/2022 gadā, izmantojot CAPI (Computer Assisted Personal Interview) metodi.
- Datu iegūvi veica apmācīti speciālisti.

# Instrumentārijs

Mainīgie	Mērījums
<b>Atmiņas mērījumi</b>	Aizkavētu desmit vārdu atsaukšana atmiņā ( <i>Harris &amp; Dowson, 1985</i> )
<b>Sociobiheiviorālie rādītāji</b>	
<i>Izglītība</i>	Vidējie gadi augstākajai iegūtajai izglītībai
<i>Nodarbošanās</i>	Esošā nodarbinātības situācija (ir/nav nodarbināts)
<i>Vecums</i>	Datu ieguves gads – dzimšanas gads
<b>Veselības uzvedība</b>	
<i>Smēķēšana</i>	Cik gadi pavadīti smēķējot
<i>Alkohola lietošanas biežums</i>	Cik bieži lietots alkohols pēdējo 6 mēnešu laikā
<i>Mazkustīgums</i>	Veiktās mērenās un augstas intensitātes aktivitātes

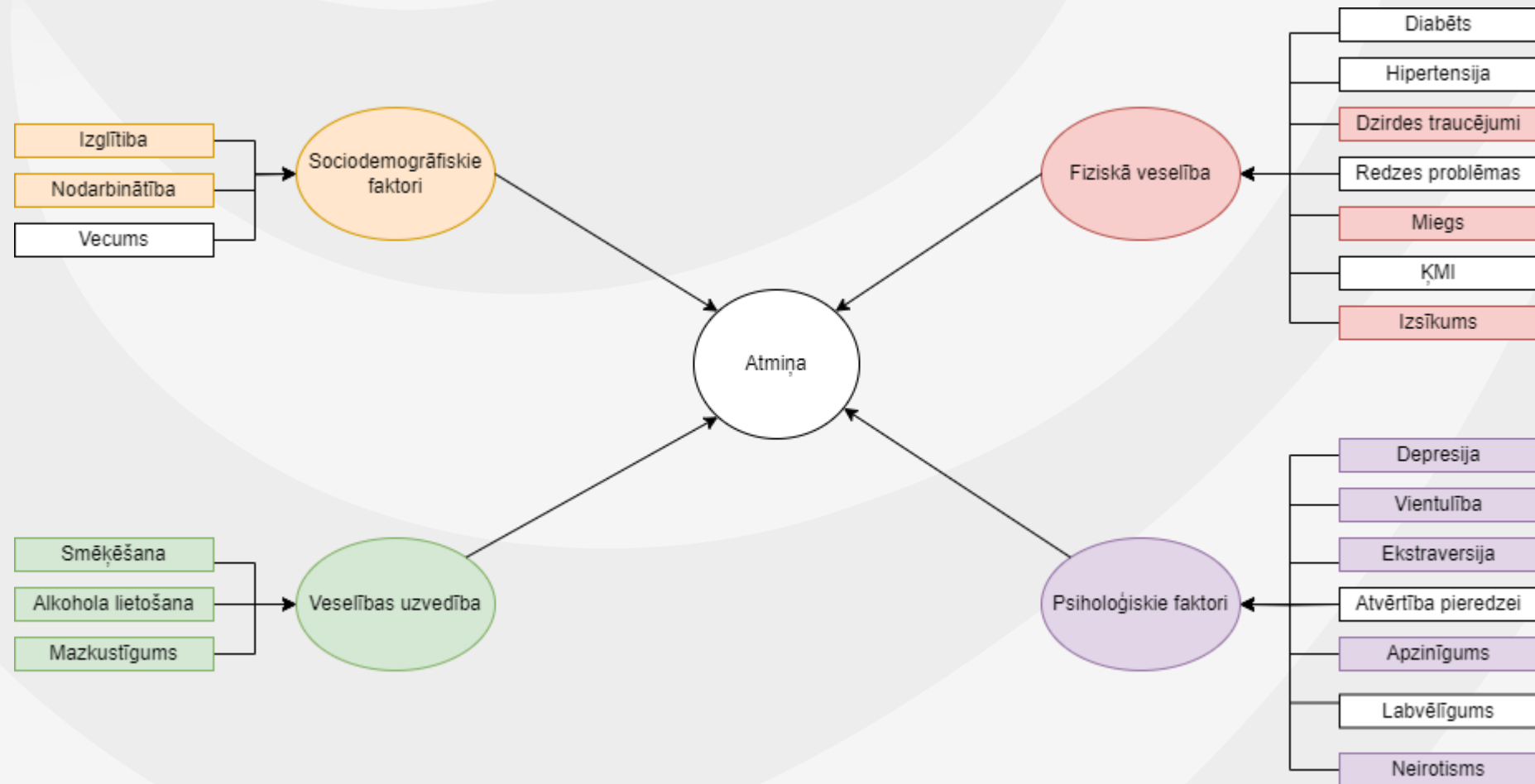
# Instrumentārijs

Mainīgie	Mērījums
<b>Psiholoģiskie rādītāji</b>	
<i>Depresija</i>	EURO-D aptaujas skalas
<i>Vientulība</i>	Saīsinātā UCLA vientulības aptauja
<i>Personības iezīmes</i>	Saīsinātā Big-5 versija
<b>Fiziskās veselība</b>	
<i>Hipertensija, diabēts</i>	Ir/nav
<i>Redzes ierobežojumi</i>	Lieto/nelieto brilles
<i>Dzirdes novērtējums</i>	Pašnovērtētā dzirde
<i>Ķermeņa masas indekss</i>	ĶMI

**Datu analīze:** aprakstošā statistika, Spīrmena rangu korelācijas koeficients, strukturālā vienādojuma modelis (R 4.3.0, *lavaan* pakotne)

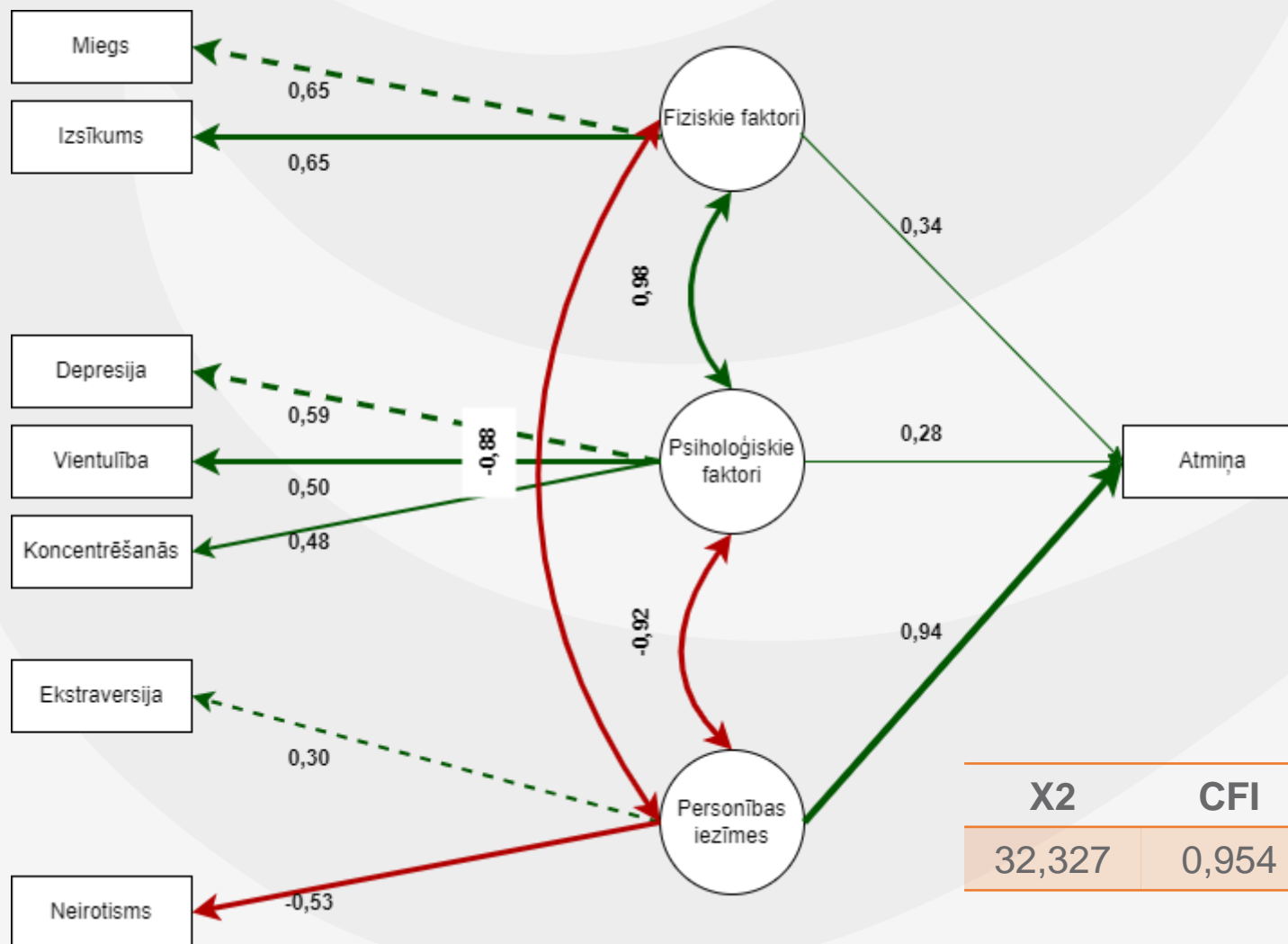
# Korelāciju pārbaude

Robeža = 0,10





# Empīriskais modelis



X <sup>2</sup>	CFI	SRMS	RMSEA	BIC	AIC
32,327	0,954	0,035	0,058	5711	5630.2

# Ierobežojumi



- šķērsriezuma dizains neļauj gūt pilnvērtīgu priekšstatu par mainīgo attiecībām un kognitīvo rezervju koncepts būtu jāaplūko tieši longitudinālā aspektā;
- pašziņoti rādītāji → augsts kļūdas risks!

# Secinājumi



Personības iezīmes (neirotisms, ekstraversija), ar fizisko ķermeni saistītie (miegs, izsīkums) un psiholoģiskie faktori (depresija, vientulība, spēja koncentrēties) ļauj prognozēt atmiņas rādītājus cilvēkiem ar iespējamu kognitīvo pasliktinājumu.



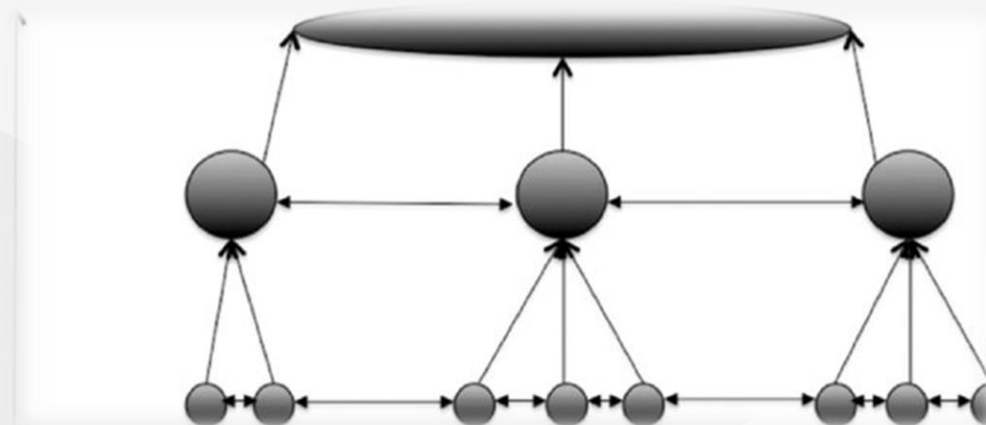
Pretēji hipotēzei – sociodemogrāfiskie faktori neprognozēja atmiņas rādītājus → vairāk sargājoši, ne riska faktori?



Pretēji hipotēzei – veselības uzvedības faktori neprognozēja atmiņas rādītājus → konceptuāla nesaderība?

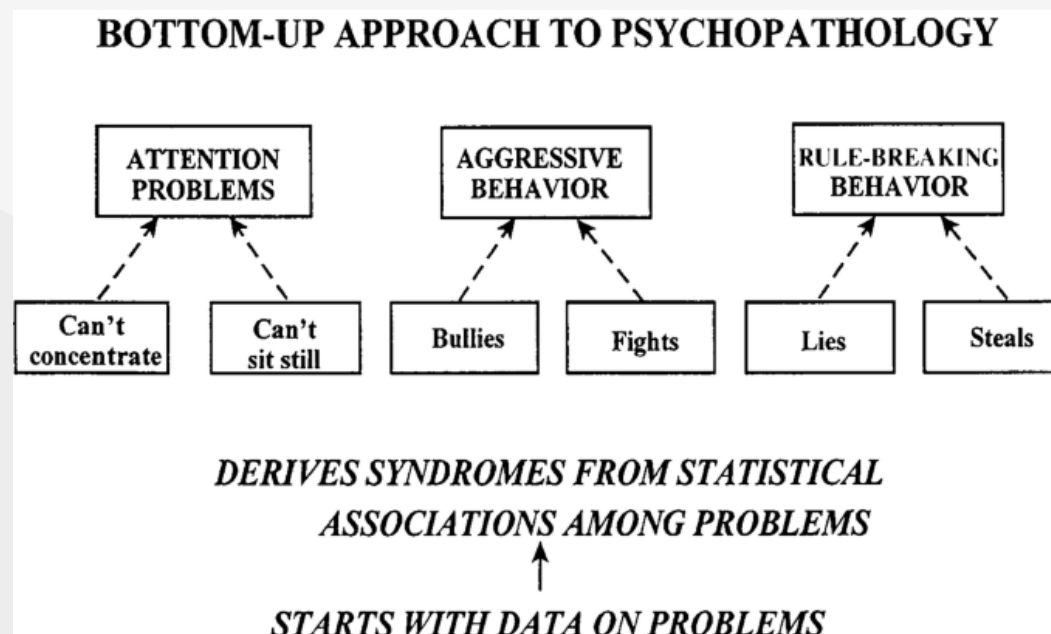
## Nākotnes perspektīva

- Longitudinālo datu iekļaušana → SHARE 8 un SHARE 9 dati;
- Izpētošais modelis – EFA, lai prognozētu izmaiņas kognitīvajā funkcionēšanā (*bottom-up* pieeja).



## Bottom-up pieeja

- Prioritāte – empīriskie dati → patoloģijas konceptualizācija (Achenbach, 2020) ;
- Galvenais ieguvums:
  - «Caurumu» identificēšana → izvērtēšanas rīki nereti ir balstīti klasifikatoros un var palaist garām nianšes (Ljungstrom et al., 2020);





**VESELĪBA UN  
PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA:  
STARPDISCIPLINĀRĀ PIEEJA**



RĪGAS STRADIŅA  
UNIVERSITĀTE

**Paldies par uzmanību!**

Kristine.sneidere@rsu.lv

2024. gada 18. – 20. aprīlis

Pētījums īstenots projekta Nr.RSU-  
PG-2024/1-0011 ietvaros